

För att öka kunskapen om kvarka och förhindra spridning driver Hästnäringens Smittskyddskommitté under 2012 och 2013 ett kommunikationsprojekt riktat till uppfödare och stuterier. Satsningen finansieras via Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) genom ett avtal mellan staten och trav-/galoppsporten som äger ATG. Mer information om projektet och om Smittskyddskommittén hittar du på www.nshorse.se

**STOPPA
SMITTAN**

för ett
KVARKA
fritt
Hästsverige

HUR SKA DU TÄNKA MED UNGHÄSTAR, FÖL OCH STON

INFÖR BETÄCKNING OCH BETESSLÄPP

Text: Hege Hellström FOTO: Åsa Ölander

Åk inte till stuteriet med ett sto om du har en häst som är det minsta sjuk i stallet. Och var noga med råmjölken, föl som inte fått tillräckligt med råmjölk blir sjuka. De råden ger stuteriveterinären Maria Edshammar för att undvika smittspridning.

– Ofta skyller man på stuterierna, att de sprider smittsamma sjukdomar, men det är ju stoägarna och deras ston som kommer till stuterierna som bär med sig smittan, säger stuteriveterinären Maria Edshammar.

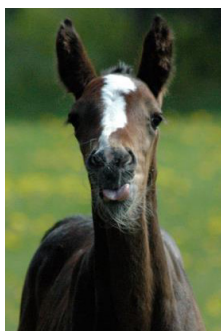
Hon upplever att många uppfödare är så hetsade över brunstperioder och planering att de väljer att blunda för att om en häst i hemmastallet är lite hängig.

– Om en häst insjuknar dag ett i stallet åker uppfödaren dag två till stuteriet med ett sto som inte är sjukt just då, men som kommer att bli sjukt. Och så är det stuteriägarna som blir hängda.

En häst kan smitta hela stuteriet, och därför är det väldigt viktigt att alla tar sitt ansvar.

– Ofta börjar kvarkaanfallet med en häst, med inte så hög feber, som är lite snorig. Det

gäller att isolera den. För varje passage mellan hästar blir hästarna sjukare och sjukare. Så häst två och tre blir ofta klart sämre än den första.

Checklista för uppfödare:

- 1. Endast friska ston ska åka till seminstation/stuteri. Dels gäller det infektionssjukdomar, dels att hästen är i ett lämpligt skick för att kunna betäckas. Stoet ska inte vara i underhull eller halt.**
- 2. Om du har en sjuk häst i det egna stallet, åk inte iväg, även om din egen häst inte har synliga symtom.**
- 3. Ta med identitetshandlingar för hästen.**

Maria Edshammar har sett kvarkasjuka föl och det är ofta mycket värre än kvarka hos vuxna hästar.

– Det är fruktansvärt när fölen blir sjuka. Enormt eländigt. På fölen måste man ofta sätta in antibiotika och då blir det ett långdraget sjukdomsförlopp, medan vuxna hästar ofta kan klara sig utan antibiotika.

Råmjölken är viktigast av allt

En annan viktig sak för att undvika sjuka föl är att de nyfödda får i sig råmjölk.

– När vi sett individer som blivit sjuka på stuteriet får man ofta höra in efterhand att det varit problem med råmjölksgivan. Har de inte fått råmjölk blir de gärna sjuka även senare.

Maria Edshammar menar att uppfödarna inte är tillräckligt kunniga om råmjölken.

– Man tror att bara för att fölungen är vit runt munnen så har den druckit. Men man ska se spenen i munnen och höra hur det klunkar.

Vid minsta lilla misstanke om att råmjölksgivan gått fel bör man kontakta veterinär för att ta ett enkelt blodprov, foalcheck, som visar om fölet fått tillräckligt med antikroppar, säger Maria Edshammar.

– Det är en enkel undersökning. Har den inte fått antikroppar måste man ge plasma, som finns att köpa på Håttunalab.

LÄS MER!

VAR FINNS SMITTAN JUST NU?

Aktuell information om vilka stall som drabbats hittar du på www.travsport.se under "smittoinfo".

VAD ÄR EGENTLIGEN KVARKA?

Mer om sjukdomen läser du på www.hastsverige.se eller www.sva.se

Gittan svarar på frågor om hygien och smittskydd:

Vad ska man tänka på när man gör grupper med hästar på ett stuteri?

– Dräktiga ston ska helst gå isolerade från andra hästar, eftersom de är känsligare. Om man har många dräktiga ston är det bra att gruppera efter dräktighetstid. Då kan stona fortsätta att gå med varandra även efter att de fått föl, eftersom fölen är lika gamla. Man ska ju inte ha unga föl med äldre.

Vad ska man tänka på när det gäller flöden av hästar?

– Gästande hästar ska hållas så att de inte har kontakt med de hästar som bor på stuteriet. Hästar som tävlar ska inte ha kontakt med avelshästar. Man ska ha speciell uppsikt över hästar som rest i många timmar, de som rest från fyra timmar och uppåt. Resorna stressar hästarna plus att de kan bli utsatta för smitta under resan. Transportera inte när stoet är sent i dräktigheten. Ha karantän för hästar som du misstänker kan vara smittade.

Vad är en optimal plan för hantering av misstänkta smittor på ett stuteri?

– Ha som rutin att gå igenom hästarna. Avskilj de som ser sjuka ut så snart som möjligt. De ska stå i en egen byggnad eller i en utebox. Tempkolla, ta dit veterinär. Ha utrymmen för sjuka hästar och ha en plan för vad som ska göras. Planen bör innehålla hur man ska informera berörda ägare och andra besökare på gården.

Vilka hygienrutiner krävs på ett stuteri för att ha bra smittskydd?

– Vanliga hygienrutiner som att inte jobba med ringar eller klocka på sig, och att man har plasthandskar på sig när man undersöker hästarnas könsorgan. Det ska också vara rent och fint i undersökningsspiltan, den bör tvättas och desinficeras varje dag. – Det gäller att skilja på vad man gör till vardags och när man har en misstänkt infektion, det är två olika lägen. Men i en daglig verksamhet med hästar som kommer från olika ställen är det lite högre risk än i "normalfallet", man hamnar mitt emellan. Viktigt är då att hålla sig till en utrustning för varje häst, eller åtminstone för varje grupp med hästar, så långt det går.

Gittan Gröndahl, tf statsveterinär vid Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA.

6 TIPS!

SÅ SKYDDAR DU HÄSTEN MOT KVARKA OCH ANDRA SMITTOR

- Ha karantän- eller välkomststall för nya hästar eller hästar som varit iväg, till exempel på annat bete. Tre veckor är det bra att "isolera" nya hästar.
- Rengör händerna och använd handsprit innan och efter du håller på med mun, näsa eller sår på olika hästar. Vid sårskötsel bör man också bära engångshandskar. Varmt vatten och tvål är bäst vid handtvätten, använd helst pappershanddukar.
- Utrustningen ska vara ordentligt rengjord, särskilt den som är vid hästens mun och näsa, som brett, nosgrimmor, hinkar och vattenkär. l.
- Byt kläder och tvätta händerna efter du varit i ett stall, extra viktigt om du vistas i flera stall.
- Isolera genast hästar med feber, snuva och hosta eller som har andra tecken på smittsamma sjukdomar.
- Ha egen utrustning till varje häst. Om man delar utrustningen mellan hästar, gör rent ordentligt före byte.